

FRANSUZ TILIDA RANGLARNI NOMINATSIYA QILISH VA ULARDAN FOYDALANISH XUSUSIYATLARI

Raximova Gulfiya Rusramovna

O'zbekiston Milliy universiteti

Xorijiy filologiya kafedrasida katta o'qituvchisi.

Annotasiya: maqola fransuz tilidagi sifatdosh otlar yordamida ranglarni ko'rsatish usullarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot materiali lug'atlar va Internet manbalaridan doimiy namuna olish natijasida olingan rang soylarining 90 ta nomidan iborat. Bunday o'ziga xos rang soylarining nomlari o'xshash soyaga ega bo'lgan turli xil narsalar, hodisalar va moddalarning rangi bilan bog'lanish asosida beriladi. Maqolada o'rganilayotgan birliklar nominatsiya asosidagi metaforik uzatish turiga qarab tasniflanadi.

Kalit so'zlar: rang, nominatsiya, namuna, assotsiatsiya, tabiat hodisalari.

Аннотация: Статья посвящена изучению способов отображения цвета с помощью прилагательных во французском языке. Материал исследования составил 90 наименований цветовых оттенков, полученных путем сплошной выборки из словарей и интернет-источников. Названия таких специфических цветовых оттенков даются исходя из ассоциации с цветом различных предметов, событий и веществ, имеющих сходный оттенок. Изучаемые в статье единицы классифицируются по типу метафорического переноса на основе номенклатуры.

Ключевые слова: цвет, номинал, узор, ассоциация, явления природы.

Annotation: The article is devoted to the study of ways to display color using adjectives in French. The research material consisted of 90 names of color shades, obtained through a continuous sampling from dictionaries and Internet sources. The names of such specific color shades are given based on the association with the color of various objects, events and substances that have a similar shade. The units studied in the article are classified according to the type of metaphorical transfer based on nomenclature.

Keywords: color, denomination, pattern, association, natural phenomena.

Kirish

Bu ishda fransuz tilida o'rganilayotgan birliklarning qo'llanish grammatik xususiyatlarini o'rganishga alohida e'tibor berilgan. Tahlil natijalari ranglarni nomlashda quyidagi assotsiatsiya turlarini aniqlash imkonini berdi: flora bilan (sabzavot, mevalar, yong'oqlar, gullar, o'simliklar, daraxtlar nomlari); hayvonot dunyosi bilan (baliqlar, qushlar, sutemizuvchilar nomlari); toshlar va minerallar bilan; tabiat hodisalari bilan (osmon va dengiz elementlari); pishirish bilan (ovqatlar, shirinliklar, ziravorlar, ichimliklar); turli materiallar, moddalar va narsalar bilan. Birinchi marta fransuz tilida rang soylarini miqdoriy tahlil qilish natijalari rang neologizmlarini shakllantirishda eng samarali assotsiatsiyalarni aniqlashga imkon berdi, ular orasida o'simlik dunyosi va minerallar, toshlar va minerallar bilan assotsiatsiyalar mavjud, minerallar ta'kidlab o'tildi. Muallifning mavzuni o'rganishdagi alohida hissasi fransuz tilida o'rganilayotgan birliklarning qo'llanilishining grammatik xususiyatlarini o'rganishdir. Ikki elementdan - ikkita otadan iborat bo'lgan bu

yasamalarda (o'zgartuvchi+aniqllovchi) ikkinchi element sifatdosh vazifasini bajaruvchi sifatdosh ot hisoblanadi. Bunday konstruksiyalar, sifatlar tufayli, fransuz tilida rang soylarini etkazish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi.

“Rang kategoriyasi ramziy obrazlarni aks ettirishning muhim vositasi bo‘lib, madaniyatning asosiy kategoriyalaridan biri hisoblanadi” [4, 123 b.]. Turli tillarda rang soylari va ularni ko‘rsatish usullari turlicha yetkaziladi. Tillar rang soylarini yetkazish va bu so‘zlarni boshqacha ishlatish uchun turli xil so‘zlarga ega. Dunyoning rangli tasvirida 11 ta asosiy rang mavjud. Asosiy ranglarning quyuoqroq ohanglarini belgilash uchun fransuz tilida foncé (bleu foncé, rouge foncé) sifatdoshi ishlatiladi; Yengilroq soylarni yetkazish uchun clair, fané, pâle (bleu clair, rouge clair) sifatleri qo‘llaniladi. Rangning to‘yinganligini va rangning ma‘lum bir ohangining intensivligini yetkazish uchun boshqa otlardan olingan sifatlar ham ishlatilishi mumkin.

Fransuz tilida rang va rang soylarini belgilash uchun quyidagi assotsiatsiyalarga asoslangan otlardan foydalanish mumkin:

1. o‘simlik dunyosi bilan (sabzavot, meva, yong‘oq, gullar, o‘simliklar, daraxtlar nomi), masalan:

· sabzavot: carotte (sabzi) - qizil rang /cheveux carotte “qizil soch”/; asperge (qushqo‘nmas) - qushqo‘nmas rangi, ya‘ni yashil, och yashil soya /la mer asperge "yashil dengiz"/; aubergine (baqlajon) - baqlajon /couleur aubergine “baqlajon rangi”/;

· mevalar: citron (limon) - limon / robe citron "limon rangli libos"/, serise (gilos) - olcha / tissu cerise "gilos rangli mato"/, prune (olxo‘ri) - olxo‘ri /ombres prune "to‘q binafsha soylar”).

Ba‘zi rang belgilari birinchi qarashda aniq ko‘rinadi, masalan: robe (citron, lilas, rose, chocolat, prune, orange, les yeux bleu-ciel). Ba‘zida rangni taxmin qilish mumkin emas - tushuntirishlar talab qilinadi, masalan: queue de vache (sigirning dumi jigarrang); gorge de pigeon (kaptar tomog‘i - kulrang).

Boshqa otga qo‘shni otlardan yasalgan sifatlar hozirda yuqori qo‘llanish chastotasiga ega. Avvalo, bu turli xil rang soylarini bildiruvchi otlar, ular osongina sifatlariga aylanadi, shuningdek, shakl, o‘lcham va materialni bildiruvchi so‘zlar. Otlarning konvertatsiya qilinishi natijasi sifatlash jarayonidir.

“Ot+ot” tipidagi yasalgan terminlarda ikkinchi so‘zlar sifatdoshning turli bosqichlarida bo‘ladi. Lug‘atlarda bunday holatlar *appos* deb belgilangan. (apposition), yoki adj. inv. (adjectifinvariable), ya‘ni ot shaklini saqlab qolgan o‘zgaras sifatdosh.

Xulosa

Fransuz tilida otlardan yasalgan sifatning aksariyati o‘zgarasdir. “Muayyan otdan tushlangan sifatdosh yasay olmaslik son va jinsning morfologik belgilariga ega bo‘lmagan analitik sifatning paydo bo‘lishiga olib keladi” [1. 151 b.]. Sifatlovchi elementli ikkita otning predlogli yasalishi, ob‘ektning o‘ziga xos xususiyatini tavsiflovchi sifatlar umuman bo‘lmaganda tildagi bo‘shliqlarni to‘ldiradi va u faqat tasvirlovchi konstruksiya yordamida ifodalanishi mumkin. Otlarga sifatlovchi qo‘shilganda ularning ma‘nosi kengayadi. OSifatdohsli otlar leksik xilma-xillik bilan ajralib turadi: ba‘zilari aniq nominativ ma‘noning tashuvchisi bo‘lishi mumkin va o‘ziga xos sifatlarini bildiradi; "boshqalar qo‘shimcha xususiyatlarga ega" [3. p. 116].

Adabiyotlar:

1. Ivanova V.S. Fransuz reklama tilidagi sifatlar // Zamonaviy tilshunoslikning dolzarb muammolari yosh olimlar nigohida. Ufa: RIC BashSU, 2011.

2. Kravtsov S.M., Golubeva A.Yu. Sifat odatiy konvertasiya turi sifatida // Gumanitar va ijtimoiy fanlar. Rostov-Don, 2017.
3. Ryabtsova N.I. Ismlarning sifatlanishi fransuz tilida ekspressiv so'z yasash usuli sifatida // Zamonaviy ilmiy paradigmalarda nuqtai nazaridan kommunikativ birliklar. Ufa: RIC BashSU, 2019. T. II.
4. Sokolova G.G. Sifat va otlarning transpozitsiyasi. M., 1973.
5. Sadullaeva N., Sapaeva D. Analysis of Eponyms in the Terminology of Dermatovenerology //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – C. 452-459.
6. Sadullaeva, N., & Bakhtiyorova, M. (2021). Reflection of Onomastic Principles in Naming. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 3001-3007.
7. Sadullaeva N., Burieva U. The Peculiarities of Incomplete Sentences in Modern English //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – C. 3008-3020.
8. Sadullaeva S., Arustamyan Y., Sadullaeva N. Shifting the assessment paradigm from knowledge to skills: Implementation of new appraisal procedures in EFL classes in Uzbekistan //International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering. – 2019. – T. 9. – №. 1. – C. 4943-4952.
9. Arustamyan, Y., Siddikova, Y., Sadullaeva, N., Solieva, M., & Khasanova, N. (2020). Assessment of Educational Process and its Organization. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(S1), 573-578.
10. Nilufar S., Elvira A. GENDER SPECIFICITY OF PEDAGOGICAL DISCOURSE //INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. – 2023. – T. 3. – №. 08.05. – C. 187-190.
11. Gulnoza K., Sadullaeva N. LINGUISTIC FEATURES OF GLUTTONIC DISCOURSE.
12. Djafarova, Dildora, Yaxshiboyeva Nodira, and Abdullayeva Zulfiya. "Socio-Cultural Memory and Its Reflection In French Phraseology." Journal of Positive School Psychology (2022): 2883-2889.
13. Yaxshiboyeva, Nodira. "Reconstruction of coloristic expressions in erkin azam's" noise" and" pakana's love"." Конференции. 2021.
14. Ilhomovna, Djafarova Dildora, and Bobokalonov Odilshoh Ostonovich. "Interaction of Language Games in the Articulation of “Historical Memory” Within French and Uzbek Phraseology." American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769) 2.1 (2024): 348-354.
15. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and J. A. Yakubov. "Archaic Phraseological Units as Windows into “Historical Memory” in French and Uzbek Linguistic Traditions." American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157) 2.1 (2024): 163-169.
16. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and Yaxshiboyeva Nodira Ergashovna. "Contemporary Usage of Archaic Phraseological Units Expressing “Historical Memory” In Uzbek and French Languages." American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769) 2.2 (2024): 371-377.
17. Ilhomovna, Djafarova Dildora. "Phraseological Units Expressing" Memory"/" Mémoire" in Linguistics and their Analysis through Texts." Best Journal of Innovation in Science, Research and Development 2.11 (2023): 490-492.

18. Яхшибоева, Нодира. "Таржима жараёнида маданиятлараро мулоқотнинг социолингвистик хусусиятлари." Академические исследования в современной науке 2.17 (2023): 165-169.
19. Иногамова, Ф. М., and Н. Э. Яхшибоева. "Фразеологик маънонинг конвенциаллиги." Academic research in educational sciences 3.5 (2022): 1176-1182.
20. Яхшибоева, Н. (2023). Туристический дискурс как один из особых видов институционального дискурса. International Bulletin of Applied Science and Technology, 3(6), 879-884.
21. Яхшибоева, Нодира. "The role of tourism terminology in french." O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2023,[1/4] (2023)